

Přadka, Milan

Rodiče a škola

In: Frolec, Václav. *Horní Věstonice : společenské a kulturní proměny jihomoravské vesnice*. Vyd. 1. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1984, pp. [399]-419

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/121918>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

XI. RODIČE A ŠKOLA

Milan Přádka

Jedním ze srovnatelných ukazatelů společenské a kulturní úrovně občanů je jejich vztah k vlastním dětem. Lze je objektivně zaznamenávat ve vztahu občanů k výchově dětí, ke vzdělání jako životní hodnotě a v podmínkách, které doma, v rodině pro výchovu a vzdělání dětí vytvářejí.

Neobyčejně významný je také vztah občanů ke škole jako státní výchovně vzdělávací instituci v obci. Tento vztah má mnoho skutečných projevů, mezi něž např. patří materiální pomoc rodičů škole, zájem, který projevují o práci školy, spolupráce mezi složkami v obci a školou atd.

Jedním z projevů vztahu rodičů ke škole je podporování její autority doma, před dětmi. To ovšem předpokládá ztotožnění nebo alespoň sblížení názorů rodičů s názory dané společností, neboť tyto v obci představuje při výchově dětí škola. Občan tedy projevuje vztah ke škole jako k ideologické instituci.

Při studiu této problematiky jsme využili školních dokumentů, rozhovoru s učiteli, funkcionáři obce i s rodiči žáků a také dotazníku, na jejichž základě se pokusíme charakterizovat tuto stránku občanského života v Horních Věstonicích.

V obci je školní budova postavená kolem roku 1876. V roce 1972 byla provedena generální oprava, včetně modernizačních vnitřních úprav podle současných potřeb dvoutřídní školy. Zmodernizováno bylo také vnitřní vybavení a pomůcky.

Počty dětí v obci v jednotlivých letech po roce 1945 kolísaly a podle toho se také měnil počet tříd a učitelů. V tomto směru Horní Věstonice jistě také podléhaly stěhování obyvatelstva do měst, popřípadě do jiných obcí, ale současně, zdá se, odrážely celkový populační pohyb u nás.

Od školního roku 1945–1946 do školního roku 1949–1950 roste počet dětí navštěvujících školu od 52 žáků (v roce 1945) až po 87 žáků (1949–1950), kdy je ze dvoutřídní školy zřízena škola trojtřídní. Trojtřídka je v Horních Věstonicích plných 15 let. Počty žáků stoupají a dosahují maxima v letech 1955–1958, kdy školu navštěvuje 90–100 žáků. Pak postupně klesají. Ve školním roce 1965–1966 je pro malý počet žáků snížen opět počet tříd na dvě a tomu odpovídá také počet učitelů. V roce

[224] 1975, v době, kdy byl prováděn v obci výzkum, navštěvovalo 2 třídy školy pouze 35 žáků. Vyšší ročníky ZDS bývaly vždy, tj. od roku 1945, v Dolních Věstonicích.

Mimoškolní činnost s dětmi v obci je na úrovni lepších obcí ve vnitrozemí. Ze všech činností a akcí vybíráme pro charakteristiku alespoň nejvýznamnější.

Při škole pracují dva pionýrské oddíly a jeden oddíl jisker, celkem 47 žáků. Počet dětí zapojených v PO a v oddílu jisker převyšuje počet žáků školy, protože do nich docházejí i pionýři 6.–9. třídy, kteří dojíždějí do školy v Dolních Věstonicích. Sympatické je, že jako vedoucí pionýrů a jisker pracovaly, a to úspěšně, členky SSM z obce.

Na škole pracují dva zájmové kroužky, a to kroužek dovedných rukou, který vede učitelka Marie Červinková a kroužek národopisný, vedený ředitelkou školy Zlatislavou Krůzovou. Zvláště národopisný kroužek – ve školním roce 1973–1974 také recitační a pěvecký kroužek –, se účastní života v obci tím, že spolupracuje se sborem pro občanské záležitosti (vitání do života) a vystupuje při nejrůznějších příležitostech občanského roku. Je to pravidelné vystoupení k Mezinárodnímu dni žen, k výročí osvobození a na 1. máje, k Měsíci československo-sovětského přátelství a výročí Říjnové revoluce. O dobré spolupráci s rodiči svědčí i to, že v roce 1974–1975 pořídilo Sdružení rodičů a přátel školy dětem, které jsou činné v národopisném kroužku, kroje.

[402]

Za velmi významnou formu práce školy s občany považujeme činnost Sdružení rodičů a přátel školy. Tato činnost, podobně jako jinde v našem státě, zaznamenala i zde kvalitativní vzestup zvláště v první polovině sedmdesátých let. Na schůzky rodičů jsou zařazovány přednášky společenskopolitického, kulturního a odborného zaměření, které vytvářejí předpoklady pro uplatnění složek komunistické výchovy v rodině. Nechybí ani témata týkající se světového názoru. Z odborných témat jsou to především témata psychologicko-pedagogická, která mají pomoci rodičům poznat zákonitosti daného věku jejich dětí, zásady tělesné a duševní hygieny a nutnost jednotného výchovného působení školy a rodiny, které je nezbytné pro zdárný vývoj dětí. [225]

K posilování dobrého vztahu školy a rodiny slouží i to, že rodiče přicházejí na kulturní vystoupení žáků, zapojují se do práce zájmových kroužků i do práce ve sboru pro občanské záležitosti a pomáhají při opravách, vybavení i běžné údržbě školní budovy.

Při rozhovorech s občany, jejichž děti navštěvují školu se ukázalo, že vztah rodičů ke škole je významně ovlivněn osobností učitele nebo učitelky, jejich péčí o ně, zájmem, didaktickými schopnostmi, pozorností k individuálním rozdílům mezi dětmi.

[226] Stejně významně ale působí zájem vyučujících o mimovyučovací činnost s dětmi a péče o školní budovu, výzdobu a úpravu tříd i ostatních prostor školy.

Při výzkumu jsme měli možnost si prohlédnout školní budovu, která v současném stavu (po generální opravě) působí velmi dobrým dojmem. Obě vyučující pečují o estetizaci vnitřních prostor a o doplňování přírodnin a ostatních pomůcek. V době výzkumu nebyly dokončeny práce na úpravě školního dvora.

V této souvislosti můžeme srovnat současnou úpravu a vybavení školy v Horních Věstonicích s jinými školami v obdobných obcích v okrese Břeclav, které nebyly osidlovány po roce 1945. Budova školy v obci Horní Věstonice v mnohém předčí školní budovy obdobného typu v severní a východní části okresu. Je samozřejmé, že na tom má významný podíl politika okresních orgánů. Významný je zde však také podíl občanů při opravě školy a úpravě jejího okolí a péče vyučujících a personálu o budovu, její příslušenství a vybavení. Ve srovnání s některými jinými obcemi lze jako významný klad uvést, že obě vyučující bydlí dlouhá léta v obci, jsou s prostředím vesnice dokonale sžité a spolupracují s národním výborem i ostatními složkami. Stejně tak i národní výbor a rodiče dětí mají zájem na úpravě a dobrém vybavení školy i mateřské školy.

Z předchozího vyplývá také důležitost společenské angažovanosti učitele v obci,

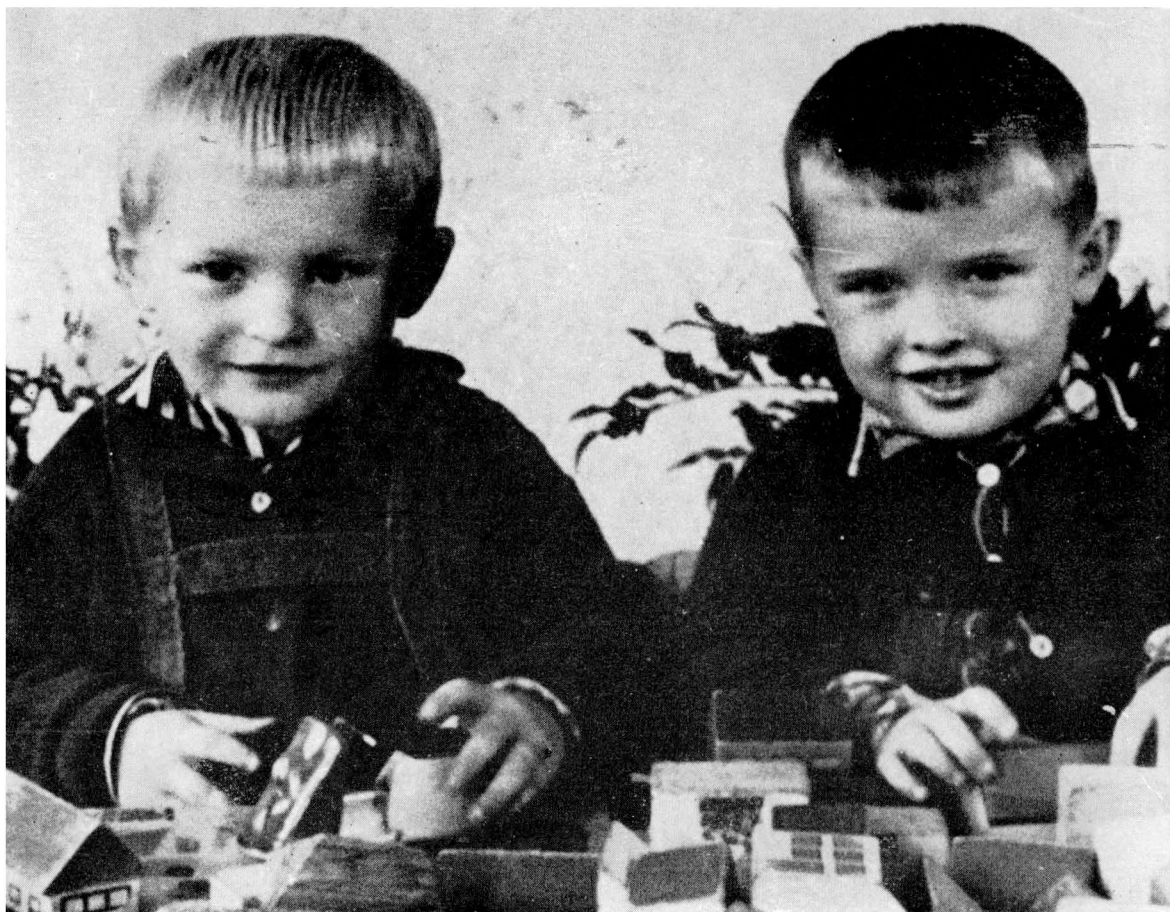

neboť poskytuje možnost styku s občany a tím také působení na občany (nejen tedy v schůzkách SRPŠ) a ukazuje osobnost učitele při praktické společenskopolitické, organizátorské a kulturní činnosti. V Horních Věstonicích pracovala v době výzkumu jedna vyučující ve sboru pro občanské záležitosti, v národopisném kroužku, ve funkci důvěrníka péče o dítě a jednatelky MV NF, druhá učitelka jako poslankyně MNV a členka stavební komise, členka výboru SRPŠ a kronikářka obce. [227]

Při rozhovorech s výzkumníky se rodiče vyjadřovali o práci obou vyučujících pochvalně a s uspokojením konstatovali zvláště to, že učitelky jsou dlouhou dobu v obci, bydlí zde, znají rodinné prostředí dětí, poměry v obci a naopak zase, že občané znají je. Ukazuje se zde, podobně jako na jiných místech okresu, že rodiče žádají stabilizaci učitelských kádrů a naopak jejich fluktuaci hodnotí jako nedobrou vzhledem k celé obci.

Součástí výzkumu v obci bylo i dotazníkové šetření, které mělo charakterizovat názory rodičů na výchovu dětí, na vzdělání, vztah ke škole i postoje rodičů k základním principům a hodnotám naší společnosti a socialistické výchovy.

Pouhá dotazníkem zjištěná fakta by málo vypovídala o obci z hledisek sledovaných výzkumným úkolem, kdyby se omezila pouze na Horní Věstonice. Jednorázový výzkum by neposkytoval ani možnost zachycení vývoje postojů a názorů rodičů.

[228]

Proto jsme zvolili otázky z dotazníku, který použila katedra pedagogických věd pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně při výzkumu rodičů v oblasti Slavkova u Brna v letech 1973–1974. Výhodou bylo, že otázky dotazníku byly ověřeny při výzkumu, v němž odpovídalo 465 rodičů a že jsme počítali s možností srovnání zřetelně vnitrozemských obcí v příměstských oblastech, popřípadě ve městech, s výsledky v Horních Věstonicích. Nevýhodou je, že respondenti tohoto vzorku pocházeli z obcí různých velikostí (10,8 % z obcí do 3000 obyvatel, 48,8 % z obcí od 3000 do 10 000, 40,3 % z obcí nad 10 000 obyvatel) a měli i rozdílnou věkovou skladbu a odlišnou vzdělanostní strukturu. Dotazník pro Horní Věstonice byl zredukován na 36 otázek, z nichž 7 bylo demografických.

Protože šlo o týmový výzkum, byly otázky konzultovány s některými dalšími skupinami výzkumníků a zahájení výzkumu bylo provedeno při společné návštěvě celého týmu v obci při besedě s nejstaršími občany, za účasti MNV a zástupců ostatních složek obce. Návštěvy v domácnostech a práce s respondenty začala 23. 9. 1975.

V obci žilo celkem 123 rodin, přičemž rodin, v nichž toho času nežily děti s rodiči ve společné domácnosti, bylo 27. Z 96 rodin s dětmi bylo náhodně vybráno 83 respondentů. Výzkumníci vyplňovali dotazník osobně zpravidla s jedním rodičem při návštěvě jeho domácnosti. Někteří respondenti neodpověděli na všechny otázky, proto je u každé otázky uveden celkový počet odpovědí.

[406]

Nejdříve budeme charakterizovat v následující tabulce soubor respondentů. [229]

Věk respondentů

Do 30 let	31-40	41-50	51 a více	Celkem
21	22	17	23	83
25,3 %	26,5 %	20,5 %	27,7 %	100 %

V daném souboru odpovídalo z 83 respondentů 29 mužů (tj. 34,9 %) a 54 žen (65,1 %). Při návštěvách v rodinách se velmi často stávalo, že muži volali k vyplnění dotazníku ženu, s poukazem na to, že ona se více věnuje výchově dětí a styku se školou. Tomu plně odpovídá složení respondentů podle pohlaví.

Vzdělání odpovídajících rodičů uvádíme v další tabulce. Ve třetím řádku tabulky zaznamenáváme vzdělání všech obyvatel obce. V samostatném řádku pod tabulkou uvádíme pro srovnání vzdělání respondentů s výzkumem z roku 1973-74 v oblasti Slavkov-Brno (označujeme jako Vzorek 465).

Vzdělání respondentů, jak ukazuje tabulka, odpovídá zhruba rozložení vzdělanosti v obci. Posun k vyššímu vzdělání u respondentů rodičů vysvětlujeme všeobec-

[230] Vzdělání respondentů

Rádek	Základní	Vyučen	Nižší střední	Vyšší střední	Vysokoškolské	Neuvedeno	Celkem
1	49	16	9	9	0	–	83 H. Věst. abs.
2	59,0	19,3	10,8	10,8	0	–	100 % H. Věst. v %
3	62,0	22,0	8	5	1	2	100 % H. Věst. v % všichni
4	17,0	35,1	12,0	26,2	9,7	–	100 % (vzorek 465)

ným vzrůstem vzdělanosti u mladší generace. Pro srovnání uvádíme srovnávaný vzorek, kde bylo vyšší vzdělání rodičů.

Počty dětí v rodinách respondentů byly následující:

[408]

Počet dětí

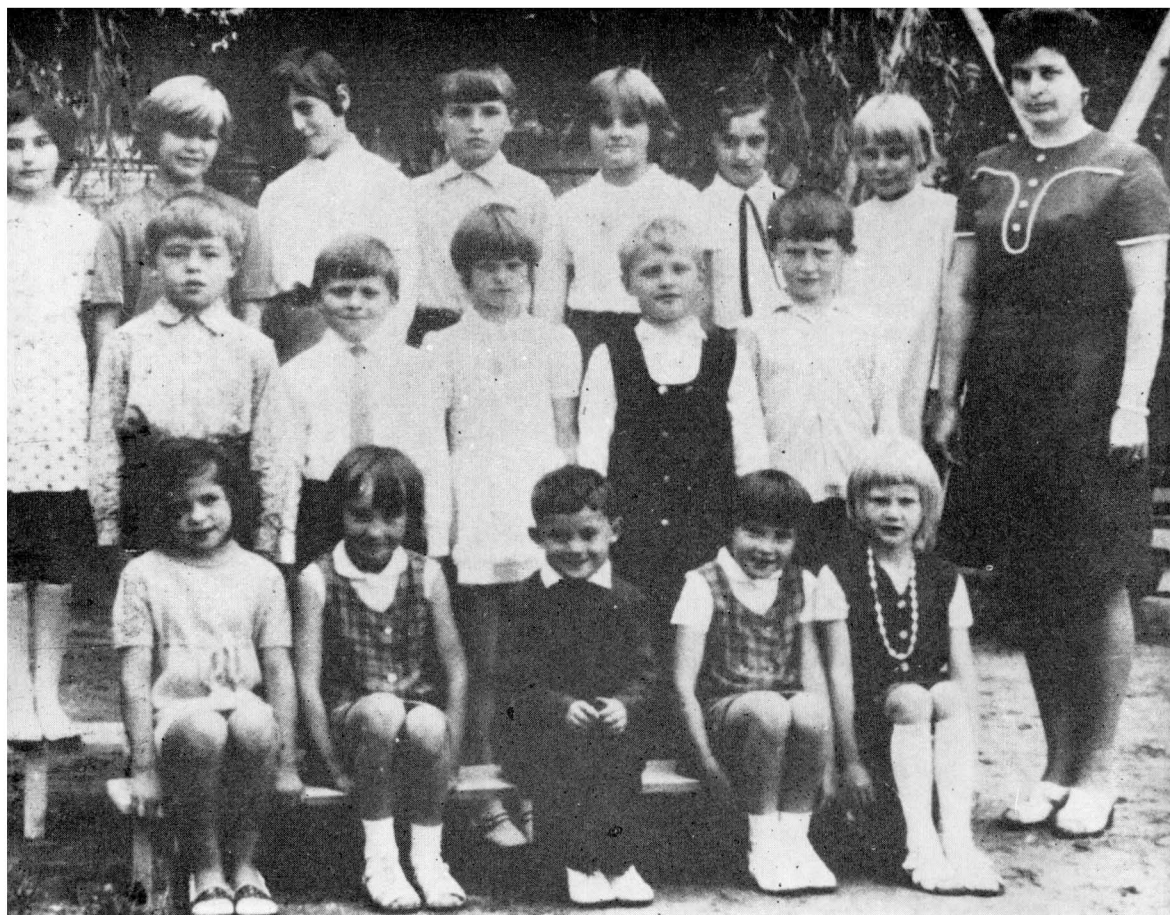
[231]

Počet dětí	1	2	3	4	5	6	7	Celkem
Abs.	16	27	22	11	2	4	1	83
V %	19,2	32,5	26,5	13,2	2,4	4,8	1,2	100

Věk dětí

Čísla sloupců	1.	2.	3.	1. + 2.	2. + 3.	1. + 2. + 3.	Celkem
Věk dětí	0-6	7-15	16 a více	0-15	7 a více	0 a více	
Abs.	16	8	23	12	19	4	82
V %	19,51	9,76	28,05	14,63	23,17	4,88	100

Respondenti měli v 21,6 % jen chlapce, v 21,6 % jen dívky a v 56,6 % děti obojího pohlaví. V úplných rodinách žilo 91,57 % a v neúplných rodinách 7,23 % respondentů. V jednom případě z 83 (tj. 1,2 %) dítě nežilo ani s otcem, ani s mat-

[232] kou. Ve vzorku ze Slavkova byl vyšší podíl neúplných rodin (11,2%), což odpovídá poměrům v městských a příměstských oblastech.

Zaměstnanost rodičů je následující (ve 3. řádku uvádíme v % výsledky u srovnávaného vzorku):

Zaměstnanost rodičů

Řádek	Jen otec	Jen matka	Oba	Žádný	Celkem	
1.	14	8	54	7	83	
2.	16,8	9,6	65,0	8,4	100 %	
3.	11,4	9,0	79,5	–	100 %	Vzorck 465

Celkové rozložení u obou vzorků je srovnatelné. V Horních Věstonicích byli dotazováni také rodiče důchodci, čímž lze vysvětlit 7 případů, kdy není zaměstnán ani jeden z rodičů. Vyšší v této obci asi o 5% je počet rodin, v nichž matka je v domácnosti.

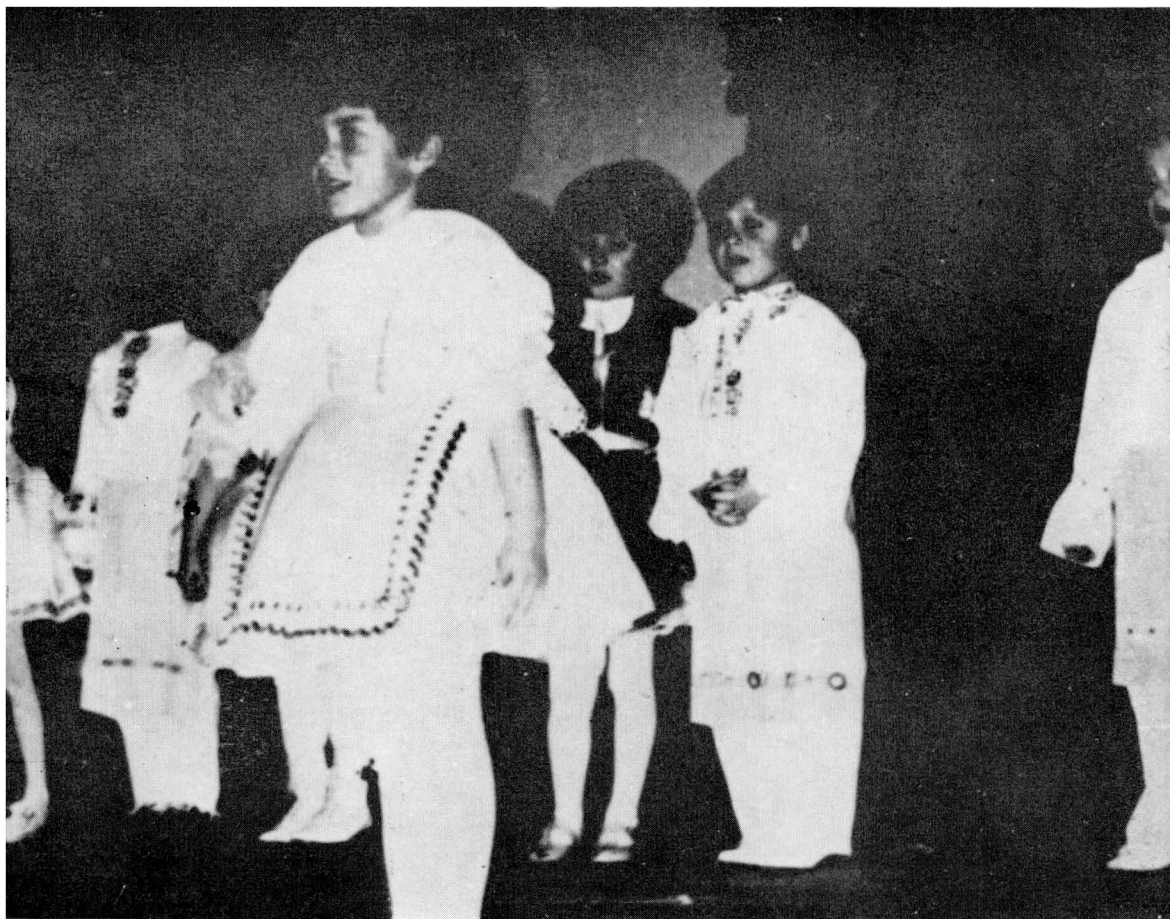
[410]

V dalších otázkách jsme zkoumali názory rodičů. V otázce čís. 19 se měli rodiče vyjádřit, zda naše politické zřízení poskytuje mládeži vyhlídky na plný a spokojený život. Rozložení odpovědí uvádí tabulka:

	Rozhod- ně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhod- ně ne	Celkem	Řádek
Horní Věstonice abs.	60	16	6	1	0	83	1
Horní Věstonice v ‰	72,3	19,3	7,2	1,2	0	100 ‰	2
Vzorek 465 v ‰	69,0	18,3	11,9	0,9	0	100 ‰	3

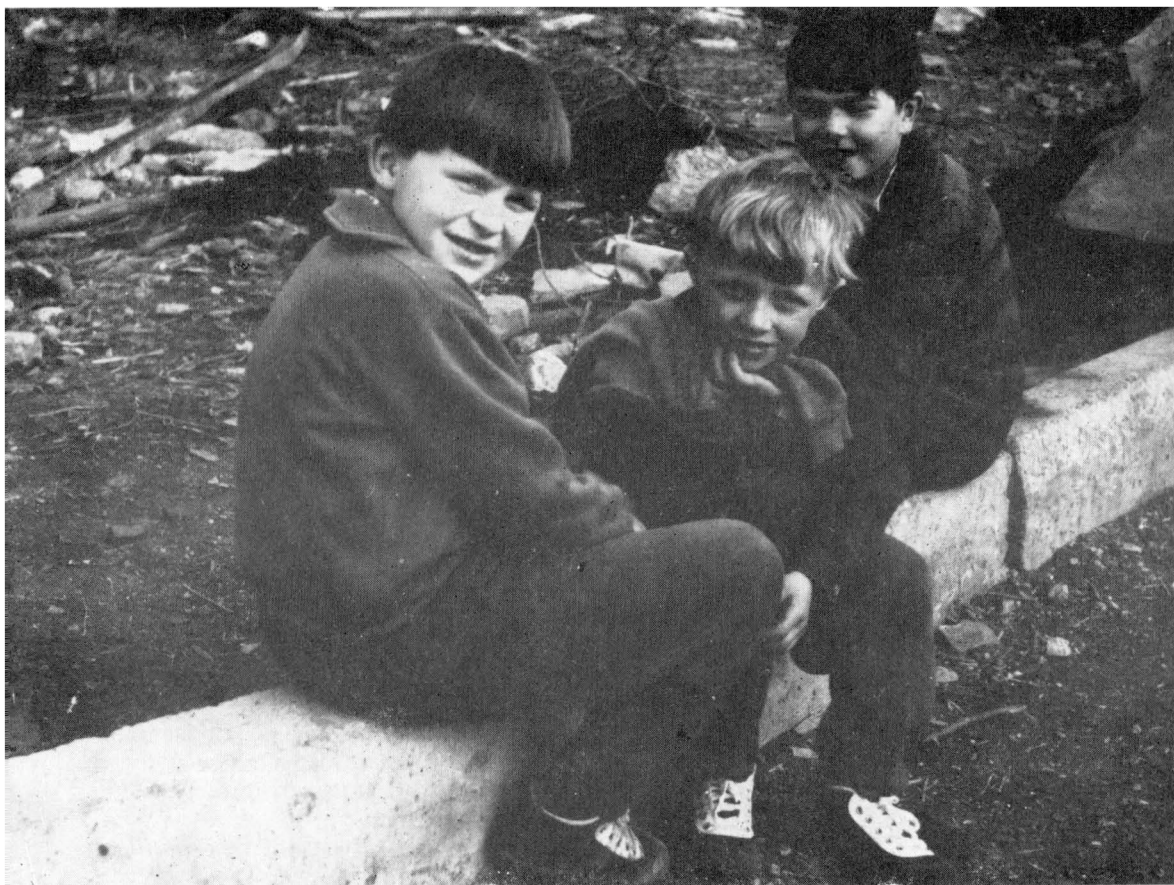
Srovnání výsledků uvedených v procentech u obou vzorků (2. a 3. řádek) ukazuje na takřka naprostou shodu mínění rodičů ve vnitrozemí a v Horních Věstonicích. Občané v Horních Věstonicích dokonce hodnotí možnosti, které naše zřízení poskytuje mládeži, nepatrně výše než vzorek označovaný jako 465. Je třeba poznamenat, že při výzkumu rodiče uvedení pod odpovědí „rozhodně ano“, toto své hodnocení mnohdy zdůrazňovali, říkali, že nikdy mládež neměla takové možnosti jako dnes, kdo se chce uplatnit a má schopnosti, že má neomezené možnosti atd.

[234] Vztah ke škole jako výchovné, ale také ideologické instituci vyjadřovala otázka *Jste spokojen s mravní výchovou svých dětí, kterou provádí škola?* Odpovědi opět shrnuje následující tabulka:

	Rozhodně ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Rozhodně ne	Neodpovědělo	Celkem
H. Věst. abs.	51	14	5	3	0	10	83
H. Věst. v ‰	61,45	16,87	6,02	3,61	0	12,05	100 ‰
Vzorek 465	57,8	32,3	5,2	4,3	0,4	Neuveдено	100 ‰

Sečteme-li odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“, lze říci, že 78,3 ‰ dotazovaných rodičů v Horních Věstonicích se ztotožňuje s tou koncepcí výchovy (především tedy mravní výchovy), kterou provádí naše škola. Procento je menší než u vzorku 465 především proto, že 12 ‰ dotazovaných v této obci neodpovědělo. Zkušenosti získané při výzkumu nám ukázaly, že otázky týkající se složek výchovy (ale i rozdílů mezi výchovou a výukou) rodiče mnohdy nebyli schopni diferencovat, ne-

znali v podstatě terminologii a nebylo možné před výzkumem provést instruktáž respondentů. Naopak ale ve všech případech na doplňkovou otázku odpovídali, že jsou rozhodně spokojeni s výchovou jak ji provádí škola, přičemž tento pojem výchovy chápali zcela globálně a obecně – všechno, co s dětmi provádí škola. V několika případech jsme se setkali také s tím, že chápání mravní výchovy se u rodičů zužovalo vlastně na pohlavní výchovu. Odhlédneme-li od této skutečnosti, lze konstatovat, že mezi oběma vzorky nejsou podstatné rozdíly ve výsledcích odpovědí.

[235]

Vztah k výchově prováděné školou do značné míry postihuje také otázka, zda by rodiče měli zájem o hlubší poznání problémů morálky a mravní výchovy svých dětí. Odpovědi byly následující:

	Ano	Ne	Nevím	Neodpověděli	Celkem
Horní Věstonice abs.	57	9	15	2	83
Horní Věstonice v ‰	68,7	10,8	18,7	2,4	100 ‰
Vzorek 465 v ‰	71,6	4,1	24,3	0	100 ‰

I v tomto případě, podobně jako při předcházející otázce, se ukázalo, že ve většině případů (68,7 %, tj. o 2,9 % méně než u vzorku 465 ze Slavkovska) mají rodiče zájem o problémy výchovy svých dětí. Za poměrně vysokou pokládáme tu část rodičů (10,8 %), kteří odpovídají ne a konečně dosti vysoká část odpovídá nevim. I zde se ovšem ukázalo nejasné chápání pojmu mravní výchovy, která byla v dotazníku míněna jako specifická složka komunistické výchovy. Ti rodiče, kteří odpovídají ano, mnohdy doplňovali, že mají zájem o všechno, co provádí škola, že obecně jeví zájem o pedagogickou propagandu, kterou škola provádí a své vlastní další vzdělávání v oblasti výchovy dětí. Nepodařilo se bohužel zjistit, zda právě tyto rodiče nepatří k oné aktivní části občanů-rodičů, kteří se účastní akcí SRPŠ, akcí dětí a kteří i svou prací pomáhají při úpravě školy a jejího okolí. Na tento vztah dotazník nepamatoval. I tak jsou však oba vzorky opět v podstatě shodné v rozložení odpovědí.

Do této skupiny otázek lze zařadit i tuto: *Domníváte se, že za výchovu svých dětí jste zodpovědní především*

1. *vy sami,*
2. *škola a společenské instituce (společnost a stát přejímají veškerou zodpovědnost),*
3. *stejnou míru odpovědnosti má rodina i stát,*

[236]

4. *především vy a potom stát a jeho výchovné instituce,*
5. *především stát a společnost a potom vy,*
6. *škola za rozumový rozvoj, citový a mravní je úkolem rodiny.*

Předpokládali jsme, že odpověď na takovou otázku vyjadřuje především pocit odpovědnosti za výchovu vlastního dítěte. Ze styku s rodiči jsme věděli, že někdy není zcela jasný vztah mezi odpovědností školy a rodiny a konečně, že část rodičů se domnívá, že škola má vzdělávat, učit, starat se o rozumový rozvoj, zatímco citová a mravní výchova patří rodině. Proto jsme i tyto odpovědi zařadili. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce. Čísla v prvním řádku označují číslo odpovědi:

Číslo odpovědi	1	2	3	4	5	6	Celkem
Horní Věstonice abs.	34	0	19	15	0	15	83
Horní Věstonice v %	40,9	0	22,9	18	0	18	100 %
Vzorek 465	24	2	14,8	35	0,7	23,4	100 %

I u této otázky se při výzkumu ukázalo, že interpretace nabízených odpovědí nebude bez problémů. Problém se ukázal především v první odpovědi, kterou v Hor-

[414]

ních Věstonicích zvolilo nejvíce rodičů (40,9%). Komentáře rodičů k této odpovědi naznačovaly právě zřetelný pocit odpovědnosti za výchovu dětí, nikoli tendenci vychovávat více než škola nebo zdůrazňovat primární výchovu v rodině před výchovou ve škole. Do značné míry stejný postoj vyjadřuje i odpověď číslo 4. Avšak i zde se ukazuje shodný postoj rodičů jako u dříve zkoumaného vzorku, že škola má odpovídat za rozumový rozvoj a rodina za rozvoj citový a mravní. Z našeho hlediska, jak jsme již naznačili, nepokládáme tento postoj za zcela akceptovatelný. Je však třeba kriticky vidět, že volená odpověď skrývá v tomto případě nebezpečí zjednodušení, neboť vedle předpokládané polarizace škola – rodina nevystihuje možnost spolupráce školy s rodinou, v níž si rodič uvědomuje význam citové a mravní výchovy v rodině.

Ve zjednodušeném shrnutí na základě údajů tabulky by bylo možno konstatovat podobnost odpovědí u obou srovnávaných vzorků. V obci Horní Věstonice pokládáme rozložení odpovědí za příznivější ve smyslu zdůrazněného pocitu odpovědnosti rodičů za výchovu. Z rozhovorů s rodiči lze vyvodit, že tento pocit odpovědnosti je výraznější u rodičů starších a při srovnání s odpověďmi na jiné otázky lze konstatovat, že mají na mysli obsahově tu výchovu, kterou provádí socialistická škola.

Hodnotovou orientaci rodičů měly objasňovat také výsledky odpovědí na otázku *Na čem bude záležet budoucí život vašich dětí?* Respondenti volili z následujících odpovědí (jejichž čísla souhlasí s čísly uvedenými v tabulce):

1. *na štěstí, náhodě,*
2. *na tom, jak se dítě bude líbit,*
3. *na tom, jak bude umět jednat s lidmi,*
4. *na jiných lidech,*
5. *na tom, co bude umět a jaký bude mít vztah k práci,*
6. *nevím.*

Ze všech odpovědí volil respondent pouze jednu, kterou pokládal za nejdůležitější. Výsledky uvádí následující tabulka:

Číslo odpovědi	1	2	3	4	5	6	Celkem
Horní Věstonice abs.	3	0	10	3	62	5	83
Horní Věstonice v %	3,61	0	12,05	3,61	74,7	6,02	100 %
Vzorek 465 v %	1,9	0	3,2	1,3	91,4	2,2	100 %

Údaje v tabulce ukazují, že v obou vzorcích vidí rodiče nejdůležitější předpoklad úspěchu v budoucím životě svého dítěte v tom, co bude umět a jaký bude mít vztah k práci. V Horních Věstonicích jsou to tři čtvrtiny všech dotazovaných. Poměrně hodně rodičů se nevyjádřilo (6,02%). Výše než ve srovnávaném vzorku dotazovaní z Horních Věstonic cení odpovědi 1, 3 a 4. Zvláště se to projevuje u odpovědi čís. 3. Obecně se však potvrzuje veliký vliv našeho socialistického zřízení při zařazování do práce i odměňování za práci, což vede k pojmání práce jako životní hodnoty i vytváření vztahu k práci jako hodnoty mravní.

Hodnotovou orientaci výchovné činnosti rodičů vyjadřuje bodové ohodnocení některých cílů výchovy, jak je uvádíme v následující tabulce. Každý z uvedených cílů mohli rodiče ohodnotit 0–5 body, podle významu, který mu ve výchově svých dětí přiřítají. Mohli tedy také např. všechny hodnotit pěti body, jestliže uznali, že všechny jsou pro rozvoj jejich dítěte stejně důležité.

Uvedené výsledky ukazují především, že obyvatelé Horních Věstonic v průměru výše hodnotili všechny uvedené cíle. Neobyčejně shodné je bodové ocenění jednotlivých cílů u obou vzorků. Také pořadí je zachováno, neboť se liší pouze v pře-

Průměrný počet bodů za cíle výchovy (otázka 10-15)

	Vzorek 465	Pořadí	Horní Věstonice	Pořadí
Tělesná šikovnost, pracovitost, zručnost	4,46	2	4,50	2
Mravní výchova (správné návyky a postoje)	4,56	1	4,73	1
Rozumová bytost, dosažení co nejvyššího vzdělání	4,18	5	4,21	5
Vztah ke společnosti, celospolečenským úkolům (politický profil, SN, angažovanost, pracovní iniciativa)	4,17	6	3,95	6
Citová výchova (vyrovnanost, hloubka a bohatost citů)	4,24	4	4,46	3
Obratnost ve společenském styku, dobré společenské vystupování, schopnost jednat s lidmi, oblíbenost atd.	4,33	3	4,37	4
	25,94		26,22	
Ø počet bodů na 1 odpověď	4,32		4,36	

hození 3. a 4. místa. Zásadně je také třeba vidět, že žádný z hodnocených obsahových momentů výchovy nebyl hodnocen většinou rodičů jako málo významný, tím, že by ve škále klesl v průměru na 2 nebo 3 body. Celkový průměr je více než 4 body. Otázky korespondují záměrně s předchozí otázkou. Na prvním místě jsou mravní kvality osobnosti a na druhém vlastnosti pracovní, což odpovídá nejvyššímu hodnocení toho, co dítě bude umět a jaký bude mít vztah k práci v otázce předchozí.

Za významné pro srovnání jsme pokládali také představy rodičů o dalším vzdělání a pracovním zařazení jejich dětí, které opět uvádíme v tabulce. Otázka zněla: *Chcete, aby Vaše dítě po ukončení ZDŠ:*

1. *moblo studovat na střední škole,*
2. *napřed se vyučilo a potom šlo studovat,*
3. *vyučilo se v nějakém oboru,*
4. *po zapracování vykonávalo určitou profesi,*
5. *bez odpovědi.*

Číslo odpovědi	1	2	3	4	5	Celkem
Horní Věstonice abs.	32	13	35	2	1	83
Horní Věstonice v %	38,5	15,6	42,1	2,4	1,2	100 %
Vzorek 465 v %	48,6	15,3	32,7	3,4	-	100 %

I zde lze pozorovat v podstatě stejné rozložení odpovědí. Rozdíl je v tom, že o 10 % méně rodičů z Horních Věstonic chce po ZDŠ dát děti studovat a o těchto zhruba 10 % více proti srovnávanému vzorku je chce dát do učení. Tento rozdíl lze vysvětlit zastoupením městského obyvatelstva ve vzorku, s nímž je obec srovnávána. Městské obyvatelstvo (zřejmě v závislosti také na vyšší vzdělanostní úrovni odpovídajících rodičů) plánuje, jak ukazují také výsledky jiných výzkumů, ve vyšším procentu studium dětí.

Konečně se nám zdálo zajímavé srovnat některé skutečnosti z oblasti rodinné výchovy a pokusit se i v tomto ohledu charakterizovat situaci Horních Věstonic.

Byla to mj. otázka sledující názor rodičů o dohledu nad dítětem. Rodiče měli volit jednu z těchto odpovědí:

1. dítě má být stále pod dozorem,
2. stačí, když rodiče vědí, kde se asi v dané chvíli nachází,
3. v jaké společnosti je a co asi dělá,
4. rodiče nevěnují otázce dozoru ~~přílišnou~~ pozornost a jsou toho názoru, že dítě se už neztratí.

Výsledky jsou opět seřazeny v následující tabulce:

Číslo odpovědi	1	2	3	4	Celkem
Horní Věstonice abs.	12	46	18	7	83
Horní Věstonice v ‰	14,4	55,4	21,6	8,4	100 ‰
Vzorek 465 v ‰	9,3	51,1	39,4	0,2	100 ‰

Domníváme se, že rozdíly mezi oběma vzorky nejsou zvláště významné. Čtvrtou odpověď volilo více rodičů z Horních Věstonic. Vysvětlujeme si to zřetelně vesnickým prostředím a znalostí prostředí, v němž dítě se pohybuje a také tím, že mezi rodiči bylo zastoupeno více rodičů starších dětí.

Další otázka se týkala názoru na to, čím je podmíněna rodičovská autorita. Předložené odpovědi, které uvádíme, byly hodnoceny počtem bodů od 1 (odpovídající příkladal uvedené vlastnosti nejmenší význam) do 5 (největší význam). Bodovaly se všechny odpovědi.

V čem vidíte těžiště své rodičovské autority (Ø počet bodů)

	Vzorek 465	Pořadí	H. Věstonice	Pořadí
Vc vzdělání a intelektu	3,17	6	2,68	6
V životních zkušenostech	4,16	3	3,94	4
V pracovních a technických vědomostech a dovednostech	3,66	4	4,06	3
V morálních vlastnostech (charakter, spolehlivost)	4,55	1	4,53	1
V pedagogických schopnostech	3,40	5	3,30	5
V důslednosti jednání	4,44	2	4,38	2
	23,38		22,89	
Ø bodů	3,73		3,81	

Celkové hodnocení je poněkud vyšší v Horních Věstonicích. Je třeba si však povšimnout, že celkové pořadí budovaného ohodnocení je v obou vzorcích zachováno. Liší se 3. a 4. místo. Rodiče v Horních Věstonicích si cení více pracovních vlastností než obecně životních zkušeností. Pedagogické schopnosti a vzdělání spolu s intelektem je shodně umístěno na dvou posledních místech. Je to zvláštní postoj, jehož původ nelze odhalit v tomto výzkumu.

Jako poslední uvádíme údaje o tom, s jakými otázkami se děti na rodiče nejčastěji obracejí. I v tomto případě rodiče vyšším počtem (maximálně 5) bodů hodnotili vyšší frekvenci otázek dětí (problémů, s nimiž se děti z dané oblasti na rodiče obraceli).

Jak často se na Vás obracelí děti s otázkami (5 = nejčastěji, 0 = nejméně) – (Ø počet bodů)

	Vzorek 465	Pořadí	H. Věstonice	Pořadí
Ke škole	3,76	1	3,79	1
K povolání (Vašemu i bud. povolání dítěte)	3,75	2	3,04	3
K mravním postojům (dobré – špatné, dovolené – nedovolené)	3,63	3	3,30	2
Ke společnosti (politika, ideologie, nábož., spolužáci, přátelé)	3,42	4	2,64	4
K problematice umění	2,61	5	2,41	5
	17,17		15,18	
Ø bodů	3,43		3,03	

I zde je zřetelná shoda ve výskytu otázek dětí a doma řešených problémů. V Horních Věstonicích jsou však častější problémy mravního charakteru, než problémy týkající se budoucího povolání dítěte (nebo problémů povolání rodičů). Je snad možno tuto skutečnost uvádět do souvislosti s tím, že rodiče (ani děti) v podstatě nevidí velké problémy s volbou povolání a že jejich perspektiva je jasnější než u vzorku, v němž bylo velké procento dětí z měst. Rozdíl může být způsoben také tím, že v Horních Věstonicích byli tázáni rodiče, kteří měli děti nejrůznějšího věku, zatím co ve srovnávacím vzorku to byli rodiče žáků 6.–9. tříd, kteří se volbou budoucího povolání zabývají daleko intenzivněji.

Výsledky zjištěné v práci školy, v poměru rodičů ke škole i učitelkám a výsledky dotazníkového výzkumu ukazují, že obec Horní Věstonice je v tomto ohledu zcela srovnatelná nejen s jinými obcemi okresu Břeclav, ale také s obcemi nacházejícími se v nepohraničních okresech. Pokud by bylo možno konstatovat některé rozdíly při takovémto srovnání, jsou to rozdíly vyplývající z věkové a profesní skladby obyvatelstva a ze znaků těch obcí, které jsou vzdáleny velkých městských center.

LITERATURA

Břeclavsko. Vlastivěda moravská. Red. V l. N e k u d a. Brno 1970.

Kronika obecné školy v Horních Věstonicích (za léta 1947 až 1975), rukopis.

Předběžné výsledky sčítání lidu, domů a bytů v roce 1970 v Jihomoravském kraji. Krajské oddělení ČSÚ (českého statistického úřadu) v Brně, 1971.

Statistická ročenka ČSSR 1974. Praha 1974.

